

<http://doi.org/10.22133/mtlj.2024.450533.1317>

Assessment of The Potential Interference and Conflict of Artificial Intelligence With Human Rights and Citizenship: Challenges and Solutions

Hossein khazaei ^{1*} , Mojtaba Hemmati ²

¹ MA. in Supervision and Inspection Management, University of Judicial Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran.

² Assistant prof. of department of public and international law, university of judicial sciences and administrative services, Tehran, Iran.

Article Info

Original Article

Received:
13-03-2024

Accepted:
03-06-2024

Keywords:

Artificial Intelligence
Legal Personality
Modern Technology Law
Human Rights and
citizenship

Abstract

Artificial intelligence is a emerging phenomenon in the field of technology that, according to scientists' predictions, will significantly transform many aspects of life in the near future and bring about important changes in the course of human existence. With the continuous advancement of technology, questions arise regarding its impacts and roles in everyday life and society. This research aims to answer the fundamental question of the conflicts that artificial intelligence faces with human rights and citizenship if it possesses legal personality, using a descriptive-analytical method and collecting the necessary information and resources through a library-based approach. The findings of the research indicate that, according to researchers and scholars in this field, granting legal personality to artificial intelligence is necessary. They believe that by granting personality, AI entities can become parties to contracts, own property, and bear responsibilities. However, some argue that artificial intelligence should not be granted legal personality, as it would create ambiguity in the boundary between humans and non-humans and it undermines human rights and citizenship with its interferences and conflicts. Therefore, they suggest that AI should remain under human control. Furthermore, this research has proposed models for the legal personality of artificial intelligence, and it has identified the challenges and conflicts that AI faces in relation to human rights and citizenship, such as Automatic performance of military weapons, privacy violations, job displacement, social manipulation, fake news, and more. Solutions to address these challenges have also been outlined.

*Corresponding author

e-mail: hosseinkhazaei1481@gmail.com

How to Cite:

Khazaei, H., & Hemmati, M. (2025). Assessment of The Potential Interference and Conflict of Artificial Intelligence With Human Rights and Citizenship: Challenges and Solutions. *Modern Technologies Law*, 6(11), 233-251.

Published by University of Science and Culture <https://www.usc.ac.ir>
Online ISSN: 2783-3836

1. Introduction

The issue of the legal status of artificial intelligence has gained attention in today's society. In recent years, AI has made significant advancements as machines that imitate human thinking and perform tasks automatically. Consequently, the legal implications of AI are increasingly unknown. The legal status of AI encompasses rights, responsibilities, and accountability. To ensure the responsible and ethical use of AI, its legal status must first be clarified and addressed. Due to the diverse and constantly changing nature of artificial intelligence technologies, defining and classifying AI systems is challenging. The terms and criteria related to AI have not yet been clearly defined. Therefore, such ambiguity makes it difficult to formulate laws and frameworks for AI.

Determining legal responsibilities for the actions and functions of AI systems is complex. Traditional legal systems assign responsibility based on intention and action. When AI systems become more independent, which individual or entity is responsible for the damages or incidents caused by AI? Thus, when AI systems learn and evolve independently or exhibit behaviors outside of their programming, this issue becomes even more complicated. Ethics and law in artificial intelligence are interconnected. AI systems can impact human lives; therefore, the development and implementation of ethics is essential. The functioning of AI raises concerns regarding fairness, transparency, privacy, and discrimination. Addressing these ethical issues and ensuring that AI systems respect human rights and values necessitates the legal regulation of AI.

Inventions and content generated by AI complicate intellectual property rights. The legal status of AI affects trade secrets, copyright ownership, and patentability. Existing legal frameworks must ensure a balance between promoting innovation and protecting creators and innovators in the field of AI. The rapid growth of artificial intelligence and its unique characteristics necessitate a thorough examination of the legal framework. The complexities and threats posed by AI may fall outside current laws. AI may require new ideas, systems, and legal standards to address its specific features and challenges.

It is essential to consider the legal status of AI at the international level, which requires international cooperation. Data protection and international standards for the development and implementation of AI need coordination within regulatory frameworks across jurisdictions. Conventions, laws, and global frameworks for responsible and ethical AI practices require collaboration. In recent years, there has been significant research focused on AI technology, thus legal discussions must also be addressed. So far, there has been no comprehensive study on the legal status of AI, its interference and conflict with collective human rights and civil rights, the challenges it presents, and potential solutions. Most research conducted has examined its functionality and applications in areas such as insurance, judicial proceedings, healthcare, Islamic studies, and humanities.

Therefore, this study first discusses the differences between artificial intelligence and humans, followed by concepts and definitions of AI to provide a basic understanding for legal professionals (without offering highly specialized definitions). It then addresses the legal status of AI, theories regarding its acceptance or rejection, predictions of personality models for AI, instances where AI may conflict with ethical and human laws, and strategies to prevent such conflicts. The research method used in this article is descriptive-analytical.

2. Methodology

This research has been conducted using a descriptive-analytical method, and the necessary information and resources have been collected through library research.

3. Results and Discussion

In the future, artificial intelligence will advance significantly and surpass its current position, so considering this, it still requires important research. In addition to opinions that believe AI might replace humans by impersonating their identity and personality, necessitating control, some views suggest this technology will lead to significant benefits for humanity.

All these discussions can be resolved by establishing laws regarding the granting of personhood to AI. By granting personhood to AI in the form of a general legal status, AI will be able to have rights and obligations through its actions .

Furthermore, if AI causes harm to another person due to its actions, liability may arise. Thus, due to the granting of personhood to AI, it will be able to participate in a case and even act as a lawyer or representative in a lawsuit. However, it should not be forgotten that no matter how advanced AI becomes, it must adhere to certain limitations in its personhood status, similar to legal entities .

In the context of the legal status of artificial intelligence in Iran, there are currently no definitive regulations. When examining the discussions that have taken place on this subject, some viewpoints consider it appropriate to treat artificial intelligence as an object, grant it legal personality, or recognize it as a non-human, electronic, or artificial person. In fact, all the debates that have occurred in this regard are deemed valuable and important, each providing significant arguments for integrating the concept of artificial intelligence into the legal system .

However, following the European Parliament's proposal to allocate electronic personality and important responsibilities, the dimensions of the discussion have changed. Although many issues still remain to be clarified. It is unclear to what extent and in which matters the European Parliament will approve this report. Similarly, apart from recognizing legal personality, there is no clear information regarding the limitations and exceptions of this personality. Therefore, from the perspective of international law, it is essential to urgently develop legal regulations concerning the legal status of artificial intelligence within the United Nations or the European Union.

In this context, doctrinal discussions and the examination of advantages and disadvantages are the most important data that will facilitate the improvement of legal regulations. In contrast to artificial intelligence, which is becoming systematically more autonomous and intelligent, legal personality must undoubtedly be accepted. However, the concept of such personality should be a unique one for artificial intelligence.

4. Conclusions and Future Research

Intelligent robots can pose challenges for humans and their human rights, including but not limited to the following: violations of privacy, the potential for the automatic operation of dangerous military weapons, social interventions, and the spread of fake and misleading news and information, increased unemployment and reduced job opportunities, gender and racial discrimination, inequality in matters related to criminal justice, healthcare, hiring, and more. Therefore, it is necessary to devise solutions to address these challenges, which may include diversifying data, ensuring operational transparency, establishing legal and ethical frameworks, government commitments to balance the use of artificial intelligence with the fulfillment and enforcement of the right to work, data protection, respect for privacy, reducing discrimination, collaborating with stakeholders, establishing international legal standards, and fostering international cooperation for the safe development of artificial intelligence. Otherwise, it would be an affirmation of human rights violations by artificial intelligence.

<http://doi.org/10.22133/mtlj.2024.450533.1317>

امکان سنجی تزاخم و تعارض هوش مصنوعی با حقوق بشر و شهروندی: چالش ها و راهکارها

حسین خزایی^{۱*}، مجتبی همتی^۲

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت نظارت و بازرسی، دانشکده حقوق، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران.

^۲ استادیار، گروه حقوق عمومی و بین الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

هوش مصنوعی پدیده‌ای نوظهور در عرصه فناوری است که طبق پیش‌بینی‌های دانشمندان، در آینده نزدیک، بسیاری از امورات را متحول خواهد کرد و تحولات مهمی را در مسیر حیات بشریت رقم خواهد زد. با پیشرفت مداوم فناوری، تأثیرات و نقش‌های آن در زندگی روزمره و اجتماعی، سؤالاتی مطرح می‌شود. این پژوهش با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات و منابع مورد نیاز، به روش کتابخانه‌ای در پی پاسخ به این پرسش اساسی است که هوش مصنوعی در صورت داشتن شخصیت حقوقی، نسبت به حقوق بشر و شهروندی با چه تعارض‌هایی مواجه است؟ برآیند پژوهش حاکی از آن است که طبق نظر محققان و دکترین در این حوزه، وجود شخصیت حقوقی برای هوش مصنوعی ضروری است. آنان معتقدند با اعطای شخصیت، آن‌ها می‌توانند طرف قرارداد قرار گیرند، مالک اموال شوند و عهده‌دار مسئولیت شوند. همچنین برخی معتقدند که هوش مصنوعی نباید دارای شخصیت حقوقی شوند؛ زیرا اعطای شخصیت حقوقی به آن‌ها، باعث ابهام در مرز میان انسان و غیر آن می‌شود و حقوق بشر و حقوق شهروندی را با تزاخم و تعارض‌هایی روبه‌رو می‌کند؛ ازاین‌رو باید در کنترل انسان‌ها قرار گیرند. همچنین در این پژوهش، در راستای شخصیت حقوقی برای هوش مصنوعی مدل‌هایی پیش‌بینی شده است و چالش‌ها و تعارض‌های هوش مصنوعی در ارتباط با حقوق بشر و شهروندی مثل عملکرد خودکار سلاح‌های نظامی، نقض حریم خصوصی، اذیت‌رسانی فرصت‌های شغلی، مداخلات اجتماعی و اخبار جعلی و غیره و راهکارهای رفع آن‌ها برشمرده شده است.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۱/۱۲

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۳/۱۴

واژگان کلیدی:

هوش مصنوعی

شخصیت حقوقی

حقوق فناوری‌های نوین

حقوق بشر و شهروندی

* نویسنده مسئول

رایانامه: hosseinkhazaei1481@gmail.com

نحوه استناددهی:

خزایی، حسین، و همتی، مجتبی (۱۴۰۴). امکان‌سنجی تزاخم و تعارض هوش مصنوعی با حقوق بشر و شهروندی: چالش‌ها و راهکارها. حقوق فناوری‌های نوین، ۱۱(۶)، ۲۵۱-۲۳۳.

ناشر: دانشگاه علم و فرهنگ <https://www.usc.ac.ir>

شاپای الکترونیکی: ۲۷۸۳-۳۸۳۶

عبارت «انقلاب صنعتی چهارم»، که به معنای دیجیتالی‌شدن زنجیره تولید، هماهنگی ماشین، انسان، زیرساخت و توسعه سیستم‌های هوشمند مسئله وضعیت حقوقی هوش مصنوعی در جامعه امروزی مورد توجه قرار گرفته است. در سال‌های اخیر، هوش مصنوعی به منزله ماشین‌هایی که تفکر انسان را تقلید می‌کنند و فعالیت‌ها را به صورت خودکار انجام می‌دهند، به صورت چشمگیری پیشرفت کرده است (Smith, 2020, p. 248). از این رو تأثیرات قانونی هوش مصنوعی بیش از پیش ناشناخته است. وضعیت قانونی هوش مصنوعی شامل حقوق، مسئولیت‌ها و پاسخ‌گویی است (Johnson et al., 2021, p. 460). برای استفاده مسئولانه و اخلاقی از هوش مصنوعی، در ابتدا باید وضعیت قانونی آن تبیین و بررسی شود.

به دلیل این که فناوری‌های هوش مصنوعی متنوع و دائم در حال تغییر است، تعریف و طبقه‌بندی سیستم‌های هوش مصنوعی دشوار است (Brown, 2019, p. 83). اصطلاحات و معیارهای هوش مصنوعی هنوز تعریف نشده‌اند (Lee, 2020, p. 98). بنابراین، چنین ابهامی باعث می‌شود که طرح قوانین و چهارچوب‌های آن برای هوش مصنوعی دشوار شود.

تعیین مسئولیت‌های قانونی برای اعمال و کارکرد سیستم‌های هوش مصنوعی دشوار است. نظام‌های حقوقی سنتی مسئولیت را براساس اراده و عملکرد تخصیص می‌دهند. زمانی که سیستم‌های هوش مصنوعی مستقل‌تر می‌شوند، کدام فرد یا نهاد مسئول آسیب‌ها یا حوادث ناشی از هوش مصنوعی است؟ پس هنگامی که سیستم‌های هوش مصنوعی به صورت مستقل یاد می‌گیرند و تکامل می‌یابند یا رفتارهایی خارج از برنامه‌ریزی نشان می‌دهند، چنین مسئله‌ای دشوار می‌شود (Williams, 2022, p. 318).

اخلاق و قانون در هوش مصنوعی به هم مرتبط هستند. سیستم‌های هوش مصنوعی بر زندگی انسان‌ها تأثیرگذارند؛ بنابراین توسعه و استقرار اخلاق امری ضروری است (Thompson, 2021, p. 570). عملکرد هوش مصنوعی در راستای عدالت، شفافیت، حریم خصوصی و تبعیض نگرانی‌هایی را ایجاد می‌کند. حل این مسائل اخلاقی و تضمین اینکه سیستم‌های هوش مصنوعی به حقوق و ارزش‌های انسانی احترام بگذارند ضرورت قانونی شدن هوش مصنوعی را ایجاب می‌کند.

اختراعات و محتوای تولیدشده توسط هوش مصنوعی، حقوق مالکیت فکری را پیچیده می‌کنند. وضعیت حقوقی هوش مصنوعی بر اسرار تجاری، مالکیت حق تکثیر و قابلیت اختراع تأثیر می‌گذارد (Patel, 2020, p. 455). چهارچوب‌های حقوقی موجود باید توازن بین ترویج نوآوری و حفاظت از خالقان و نوآوران در حوزه هوش مصنوعی را تضمین کنند.

رشد سریع هوش مصنوعی و ویژگی‌های منحصر به فرد آن، نیازمند بررسی دقیق چهارچوب حقوقی است. پیچیدگی‌ها و تهدیدات هوش مصنوعی ممکن است خارج از قوانین فعلی باشد. هوش مصنوعی ممکن است نیازمند ایده‌ها، سیستم‌ها و استانداردهای قانونی جدید باشد تا ویژگی‌ها و مشکلات مختص به خود را نمایان کند (Rogers, 2022, p. 241).

لازم است وضعیت قانونی هوش مصنوعی در سطح بین‌الملل مورد توجه قرار گیرد که در این راستا نیاز به همکاری‌های بین‌المللی دارد. حفاظت از داده‌ها و استانداردهای توسعه و پیاده‌سازی هوش مصنوعی بین‌المللی نیازمند هماهنگی در چهارچوب‌های تنظیمی در سراسر حوزه‌های قضایی است (Zhang, 2022, p. 54). کنوانسیون‌ها، قوانین و چهارچوب‌های جهانی برای عملکردهای مسئولانه و اخلاقی هوش مصنوعی نیاز به همکاری دارند. در مورد فناوری هوش مصنوعی، که در سال‌های اخیر مورد توجه بیشتری قرار گرفته است، تحقیقات زیادی در حال انجام است؛ لذا در مباحث حقوقی نیز باید بدان پرداخته شود. تاکنون در مورد وضعیت حقوقی هوش مصنوعی، تداخل و تراحم آن با حقوق بشر جمع‌گرا و حقوق شهروندی، چالش‌ها و راهکارهای رفع آن، پژوهشی به رشته تحریر درنیامده است و بیشتر پژوهش‌های صورت گرفته نحوه کارکرد و کاربرد آن را در امر بیمه، رسیدگی‌های قضایی، بهداشت، علوم اسلامی و انسانی و ... بررسی کرده است؛ از این رو در پژوهش حاضر ابتدا به تفاوت هوش مصنوعی و انسان و سپس به مفهوم و تعاریفی از هوش مصنوعی در راستای آشنایی ابتدایی حقوق‌دانان با آن (نه ارائه تعاریف فوق‌تخصصی) پرداخته شده است. در ادامه به وضعیت حقوقی هوش مصنوعی و نظریاتی در مورد پذیرش و نفی آن، پیش‌بینی مدل‌های

شخصیتی برای هوش مصنوعی و مواردی که هوش مصنوعی می‌تواند با قوانین اخلاقی و بشری در تعارض باشد و راهکارهای جلوگیری از آن پرداخته شده است. روش پژوهش در این مقاله توصیفی - تحلیلی است.

۱. تفاوت هوش مصنوعی و انسان

انسان‌ها در چند بعد با ربات‌های هوشمند تفاوت اساسی دارند. یکی از این تفاوت‌ها، حیثیت و کرامت ذاتی انسان‌هاست که ربات‌های هوشمند و موجودات غیرانسانی فاقد این وجود ذاتی هستند و علت تعلق حق‌های بشری به انسان به همین کرامت بشری برمی‌گردد. به عبارتی حق‌های بشری در راستای حفظ، حراست و تضمین کرامت انسانی برای افراد انسانی در نظام‌های حقوقی شناسایی شده‌اند (Rasekh, 2005, p. 25; Hemmati, 2021, pp. 33-35). لذا از این حیث، یعنی از حیث عدم تعلق حقوق بشر به ربات‌های هوشمند شکی وجود ندارد؛ اما چالشی که در آینده با پیشرفت روزافزون ربات‌های هوشمند انسان‌نما ایجاد خواهد شد، امکان استفاده از هویت و شخصیت انسان‌ها (افرادی که در گذشته‌اند) یا حتی افرادی که در قید حیات هستند در قالب شخص دوم و جعلی است که جامعه انسانی را با چالش‌های جدی مواجه خواهد کرد و باید برای آن در آینده چاره‌ای اساسی اندیشید.

یکی دیگر از تفاوت‌های اساسی ربات‌های هوشمند با انسان‌ها داشتن عواطف و وجدان و فاعلیت اخلاقی به منزله وصف انسانی برای افراد انسانی است که ربات‌ها فاقد آن هستند. همین وصف اخلاقی بودن و موضوع حسن و قبح اخلاقی بودن باعث تمایز انسان‌ها از ربات‌ها می‌شود. شاید ربات‌های هوشمند فاقد عواطف و وجدان هستند و این بعد ممکن است آن‌ها را در صورت استقلال عملکردی و تصمیم‌گیری به موجوداتی خطرناک تبدیل کند. حقوق بشر همچنین در راستای تضمین فاعلیت اخلاقی انسان‌ها (برای مطالعه مفهوم فاعلیت اخلاقی ر.ک: Rasekh, 2005, pp. 36-42) نیز هست؛ یعنی حقوق بشر (برای مطالعه مفهوم حقوق بشر و شهروندی ر.ک: Hemmati, 2014) در حکم ارزش‌های اخلاقی برای موجودات اخلاقی (انسان‌ها) تعبیه شده‌اند و از این حیث نیز حقوق بشر به انسان‌ها تعلق دارند، نه ربات‌های هوشمند؛ بنابراین لازم است همچنان که جوامع برای کنترل رفتار اجتماعی انسان‌ها، نظام حقوقی مشخص دارند تا آن دو وجه اساسی انسان‌ها نقض نشود، باید ربات‌های هوشمند هم تابع انسان‌ها و چهارچوب‌های اخلاق‌مدار باشند تا برای حیات و حق‌های بشری انسان‌ها محدودیت و نیز چالشی ایجاد نکنند.

۲. هوش مصنوعی

جان مک کارتی در سال ۱۹۵۶ در کالج دارتموث لندن، اصطلاح هوش مصنوعی را ابداع کرد و بعدها پدر هوش مصنوعی شناخته شد. وی فرضی را بر این مبنا مطرح کرد: «..... این حدس است که هر جنبه از یادگیری یا هر ویژگی دیگری از هوش در اصل می‌تواند به قدری دقیق توصیف شود که بتوان ماشینی برای شبیه‌سازی آن ساخت.» از هوش مصنوعی تعاریف متعددی ارائه شده است. در یکی از تعریف‌ها، هوش مصنوعی را به شاخه‌ای از علوم رایانه مرتبط می‌کنند که با خودکارسازی رفتارهای هوشمندانه سروکار دارند. در تعریفی دیگر، هوش مصنوعی را نرم‌افزار یا سخت‌افزار (الگوریتم) طراحی شده‌ای دانسته‌اند که با توجه به محیط، داده‌ها را اکتساب کرده، آن‌ها را به صورت ساختاریافته تفسیر و با پردازش اطلاعات به دست‌آمده بهترین تصمیم‌ها و اقدامات را برای رسیدن به نتیجه مطلوب لحاظ می‌کند (Mostafavi et al., 2023, p. 87).

در گذشته‌ای نه‌چندان دور، به نظر می‌رسید پرسشی همچون هوش مصنوعی چیست؟ ارتباطی به یک حقوقدان ندارد؛ اما طی چند سال گذشته، شرایط تغییر کرده است. هوش مصنوعی به‌طور کلی به هر برنامه سخت‌افزاری یا نرم‌افزاری گفته می‌شود که از خود رفتاری نشان می‌دهد که هوشمندانه به نظر می‌رسد (kelner, 2017, p. 6). برخی نیز آن را چنین تعریف کرده‌اند: «توانایی یک رایانه دیجیتال یا رباتی که با یک رایانه کنترل می‌شود برای انجام دادن کارهایی که به‌طور معمولی منتسب به موجودات هوشمند است. به‌طور معمول این واژه به پروژه توسعه و طراحی سیستم‌هایی گفته می‌شود که به سیستم‌های فکری بشر مجهزند؛ مانند توانایی فکرکردن، کشف کردن معانی، تعمیم دادن، نتیجه‌گرفتن و یادگیری

از تجربه گذشته. برخی از نکاتی که روان‌شناسان برای توصیف هوشمندبودن انسان استفاده می‌کنند در انتصاب هوشمندبودن به عملکرد کامپیوتر مؤثر بوده است. این نکات که می‌تواند برای فهم هوش مصنوعی نیز مفید واقع شود عبارت‌اند از توانایی در تطبیق با شرایط جدید، آموختن، استدلال‌کردن، حل‌کردن مشکلات، ادراک و استفاده از زبان» (Copeland, 2020, p. 3). امروزه برخی از برنامه‌های رایانه‌های هوشمند با آزمون و خطا یاد می‌گیرند، با قیاس استدلال می‌کنند برای معماها پاسخ را پیدا می‌کنند (مانند توانایی در بازی شطرنج)، قادر به درک محیط اطراف خودند (چه از طریق دیدن و حس چشایی چه با لمس محیط اطراف و تشخیص فضای پیرامون مانند جارو برقی هوشمند) و قادر به فهم یک زبان و پاسخ‌گفتن به سؤال هستند (مانند بسیاری از دستگاه‌های هوشمند خانگی ساخت گوگل یا الکسا ساخت شرکت آمازون). هرچند همه این توانایی‌ها در حال حاضر به‌طور محدود در حال اجراست، فناوری به‌سرعت در حال پیشرفت است و برنامه‌ها روز به روز قوی‌تر و پیچیده‌تر می‌شوند.

یکی دیگر از تعاریف مفید در توصیف هوش مصنوعی، تعریفی است که گروه تخصصی هوش مصنوعی کمیسیون اروپا ارائه کرده است؛ بدین شرح که سیستم‌های هوش مصنوعی^۱ سیستم‌های نرم‌افزارها و (حتی گاه سخت‌افزارها) هستند که توسط انسان طراحی شده‌اند تا در صورتی که یک تکلیف پیچیده به عهده آنان قرار گیرد، آنان به‌صورت فیزیکی یا در ابعاد دیجیتالی با درک محیط اطراف خود از طریق به‌دست آوردن داده‌ها و تحلیل و تفسیر داده‌های به‌دست‌آورده ساختاریافته یا ساختاریافته، استدلال‌کردن براساس یافته‌ها یا با تجزیه و تحلیل اطلاعاتی که از این داده‌ها به دست آورده‌اند عمل کنند و برای انجام دادن بهترین عمل با هدف انجام دادن تکلیف اولیه تصمیم بگیرند. سیستم‌های هوش مصنوعی می‌توانند قواعد نمادین یا مدل‌های اعدادی را یاد بگیرند. آن‌ها همچنین می‌توانند رفتار خود را براساس تحلیل تأثیر اعمال قبلی خود بر محیط وفق دهند. باید در نظر داشت که تعاریف ارائه‌شده برای هوش مصنوعی یکسان نیست و گاه طی زمان تغییر نیز کرده است. این تغییر در تعاریف به دلیل پیشرفت علم و پیچیده‌تر شدن این حوزه است (Takhshid, 2021, p. 232).

۳. شخصیت حقوقی هوش مصنوعی

برخی برآن‌اند که بهتر است به هوش مصنوعی شخصیت حقوقی داد؛ همان‌طور که برای شناسایی مسئولیت شرکت‌ها از شخصیت حقوقی استفاده می‌شود، می‌توان در این زمینه نیز از شخصیت حقوقی استفاده کرد. بدین ترتیب در صورت بروز خسارت، شخص حقوقی هوش مصنوعی خواننده دعوا قرار می‌گیرد. در ایران نیز برخی در حوزه مسئولیت کیفری خودروهای خودران به امکان‌سنجی این نظریه پرداخته‌اند (Atazaeh & Ansari, 2019, p. 73).

۱-۳. نظریاتی درمورد وضعیت حقوقی هوش مصنوعی

محققان و حقوق‌دانان حقوقی بودن هوش مصنوعی را بررسی کرده‌اند. با توجه به ویژگی‌های منحصر به فرد و پیامدهای هوش مصنوعی، محققان و کارشناسان حقوقی نظریات حقوقی مختلفی ارائه داده‌اند. بررسی این ادبیات، مواضع حقوقی دکتین درمورد هوش مصنوعی را آشکار می‌سازد (Selim, 2021, p. 33).

این مکتب شخصیت‌های حقوقی را برای سامانه‌های هوش مصنوعی در نظر می‌گیرد. طرف‌داران این نظریه معتقدند که سامانه‌های پیشرفته هوش مصنوعی با تصمیم‌گیری‌های خودکار، باید یک شخصیت حقوقی با حقوق و تعهدات باشند. این دیدگاه نشان می‌دهد که سامانه‌های هوش مصنوعی باید عوامل حقوقی باشند که قادر به امضای قراردادها، داشتن دارایی‌ها و مسئولیت‌پذیری باشند. در مقابل، منتقدان نگران هستند که شخصیت حقوقی برای هوش مصنوعی ممکن است باعث تضعیف اراده و مسئولیت انسان شود (Calo, 2017, p. 188).

نظریه‌ای دیگر یک رویکرد مسئولیت مخلوط برای سازندگان و اپراتورها و کاربران هوش مصنوعی پیشنهاد می‌دهد؛ این رویکرد، پذیرفتن مسئولیت مشترک برای عملکردها و پیامدهای سامانه‌های هوش مصنوعی را تأیید می‌کند و پیشنهاد می‌دهد که توسعه‌دهندگان و اپراتورها و

1. Artificial intelligence

مصرف‌کنندگان باید در قبال خسارات و نقص سامانه‌های هوش مصنوعی مسئول باشند. طبق این نظریه، شبکه پیچیده از افراد درگیر در توسعه و اجرای هوش مصنوعی به یک راهبرد مسئولیت مشترک و توزیع‌شده نیازمندند (Poposka, 2016, p. 31).

چنین مفهومی ساختارهای قانونی ویژه هوش مصنوعی را می‌طلبد. دانشمندان معتقدند که ممکن است چهارچوب‌های حقوقی موجود برای حل مسائل اختصاصی هوش مصنوعی کافی نباشند. آن‌ها قوانین خاص و سیاست‌هایی را که به مسائل فنی و اخلاقی سیستم‌های هوش مصنوعی می‌پردازد پیشنهاد می‌دهند که از جمله آنان می‌توان به مسائل ایمنی، حفاظت داده، حریم خصوصی و شفافیت اشاره کرد.

وضعیت حقوقی دکرین هوش مصنوعی به شدت تحت تأثیر اخلاق است. محققان بر اهمیت ارتباط قانون هوش مصنوعی با مفاهیم اخلاقی مانند عدالت و شفافیت و مسئولیت تأکید می‌کنند (Mittelstadt, 2016, p. 75). این دیدگاه بر این باور است که چهارچوب‌های قانونی باید ارزش‌های اجتماعی را منعکس کنند و توسعه و پیاده‌سازی سامانه‌های هوش مصنوعی اخلاقی را ممکن سازند. برخی برای روشن‌سازی و اجرای استانداردهای سیستم‌های هوش مصنوعی توصیه می‌کنند که رهنمودهای اخلاقی را مستقیماً در چهارچوب قانونی یکپارچه کنند.

دکرین نیز بر لزوم همکاری و هماهنگی بین‌المللی در حقوق هوش مصنوعی تأکید می‌کنند. با توجه به توسعه و استفاده روزافزون از هوش مصنوعی و ماهیت جهانی آن، محققان توصیه می‌کنند که موافقت‌نامه‌های بین‌المللی نیز باید با آن هماهنگ و پیوسته باشند (Turing, 2021, p. 334). این دیدگاه بر ضرورت به اشتراک‌گذاری بهترین روش‌ها، تبادل تخصص و همکاری برای به‌وجودآوردن یک نظم حقوقی بین‌المللی برای هوش مصنوعی تأکید می‌کند.

۲-۳. رویکرد نفی شخصیت حقوقی

دانشمندان و کارشناسان حقوق وضعیت حقوقی هوش مصنوعی را بررسی کرده‌اند. در رویکردی، شخصیت حقوقی برای سیستم‌های هوش مصنوعی رد می‌شود. به نظر محققان، هوش مصنوعی نباید شخصیت حقوقی داشته باشد و مدعی هستند که سیستم‌های هوش مصنوعی از آگاهی، کارکرد اخلاقی، حقوق و تعهدات محروم‌اند. آن‌ها همچنین هشدار می‌دهند که اعطای شخصیت حقوقی به هوش مصنوعی ممکن است حقوق بشر و مسئولیت آنان را با ضعف و تعارض همراه سازد (Sundgren et al., 2020, p. 3421).

هوش مصنوعی نباید شخصیت حقوقی داشته باشد؛ زیرا یک سیستم حقوقی باید منافع و حقوق انسان‌ها را حفظ و به آن‌ها خدمت کند (Gomez-Jara diez, 2020, p. 398). شخصیت حقوقی برای هوش مصنوعی ممکن است مرز بین انسان‌ها و غیرانسان‌ها را مبهم و احتمالاً کرامت و خودمختاری انسان را تضعیف کند. آن‌ها پیشنهاد می‌دهند که هوش مصنوعی را به منزله یک ابزار یا وسیله‌ای ببینند که به دست انسان‌ها توسعه یافته و کنترل می‌شود، نه شخصیتی حقوقی با حقوق و تعهدات مختلف (Lobato & Verdonck, 2019, p. 231).

این رویکرد ایجاد روش‌های حقوقی برای تنظیم سیستم‌های هوش مصنوعی بدون اعطای شخصیت حقوقی به آن‌ها را پیشنهاد می‌دهد. قواعد مسئولیت‌پذیری ممکن است افراد انسانی، تولیدکنندگان و توسعه‌دهندگان را مسئول اعمال و اثرات هوش مصنوعی قرار دهند. به پیشنهاد آنان، مسئولیت‌ها و ضعف قوانین می‌تواند به گونه‌ای اصلاح شود که مشکلات مربوط به هوش مصنوعی، بدون داشتن شخصیت حقوقی، اصلاح شوند (Gomez-Jara diez, 2020, p. 399).

کارکرد و قوانین مربوط به هوش مصنوعی تحت تأثیر عدم پذیرش شخصیت حقوقی قرار دارند. پذیرش مسئولیت و پاسخ‌گویی انسانی کمک می‌کند سیستم‌های هوش مصنوعی به گونه‌ای طراحی و استقرار یابند که با ارزش‌ها و معیارهای اجتماعی سازگار باشند. آن‌ها بر ضرورت وجود چهارچوب حقوقی واضحی تأکید می‌کنند که نقش و مسئولیت‌های انسان‌ها در تحقیقات و استفاده از هوش مصنوعی را تعریف کرده و به خطرات و آسیب‌های ممکن پرداخته باشد (Lobato & Verdonck, 2019, p. 232).

۳-۳. زمینه‌های نقض شخصیت حقوقی

هوش مصنوعی ویژگی‌های لازم برای داشتن شخصیت را ندارد: یکی از دلایل اصلی برای انکار شخصیت حقوقی در مورد هوش مصنوعی، این استدلال است که سیستم‌های هوش مصنوعی ویژگی‌های ضروری برای شخصیت را ندارند. محققان معتقدند که شخصیت حقوقی به طور سنتی براساس صفاتی مانند آگاهی، کارکرد اخلاقی و توانایی ایفای حقوق و وظایف بنیادی استوار است که در هوش مصنوعی موجود نیستند. سیستم‌های هوش مصنوعی به منزله ابزارهای پیشرفته ساخته دست انسان‌ها در نظر گرفته می‌شوند، نه موجوداتی خودمختار که قابلیت داشتن شخصیت حقوقی را داشته باشند. بنابراین، فقدان این ویژگی‌های اساسی، یکی از دلایل اصلی برای انکار شخصیت حقوقی هوش مصنوعی است (Lobato & Verdonck, 2019, p. 233).

شناخت شخصیت برای هوش مصنوعی با منافع انسانی مغایر است: یکی دیگر از دلایل نفی اعطای شخصیت حقوقی به هوش مصنوعی، این است که شناخت هوش مصنوعی در مقام اشخاص حقوقی ممکن است با منافع انسانی در تضاد باشد. طرف‌داران این نظریه ادعا می‌کنند که سیستم‌های هوش مصنوعی باید به منزله ابزارها یا وسایلی در خدمت اهداف و منافع انسانی در نظر گرفته شوند و اعطای شخصیت حقوقی به آن‌ها ممکن است بر عزت و استقلال انسان‌ها تأثیر منفی بگذارد (Sundgren et al., 2020, p. 3423). به استدلال آن‌ها، به جای گسترش شخصیت حقوقی به موجودات غیرانسانی، یک سیستم حقوقی باید از ویژگی محافظت و ترویج حقوق و ارزش‌های انسانی برخوردار باشد و در اهداف خود آن را اولویت قرار دهد.

ناتوانی هوش مصنوعی در عمل به حقوق و تعهدات: یک دلیل مرتبط برای اعطانکردن شخصیت حقوقی به هوش مصنوعی بر این ایده استوار است که هوش مصنوعی قابلیت بردوش کشیدن حقوق و تعهدات را ندارد. محققان بر این باورند که سیستم‌های هوش مصنوعی که به دست انسان‌ها ساخته شده‌اند، نباید به شخصیت حقوقی مجهز شوند زیرا قابلیت‌های شناختی و اخلاقی لازم برای درک و انجام حقوق و تعهدات حقوقی را ندارند (Lobato & Verdonck, 2019, p. 235). بدون توانایی درک و رعایت وظایف و مسئولیت‌های حقوقی، سیستم‌های هوش مصنوعی یک شخص حقوقی مناسب تلقی نمی‌شود.

شخصیت شرطی اجباری برای حل مسائل هوش مصنوعی نیست: دیدگاهی دیگر مدعی است که داشتن شخصیت حقوقی شرطی اجباری برای برخورد با چالش‌ها و مسائل مرتبط با هوش مصنوعی نیست. طرفداران این دیدگاه مدعی هستند که اصول قانونی قادرند سیستم‌های هوش مصنوعی را بدون اعطای شخصیت حقوقی به آن‌ها به طور مناسبی تنظیم کنند. آن‌ها با حمایت از سازوکارهای جایگزینی مانند قواعد مسئولیت به این امر که افراد عامل، توسعه‌دهندگان یا سازندگان را در قبال اقدامات و پیامدهای هوش مصنوعی مسئول قرار می‌دهد می‌پردازند. این دیدگاه نشان می‌دهد که بدون نیاز به اعطای شخصیت حقوقی، با تمرکز بر مسئولیت و پاسخ‌گویی انسان می‌توان به طور مؤثر به پیامدهای حقوقی هوش مصنوعی پاسخ داد (Delev, 2020, p. 25).

۳-۴. رویکرد پذیرش شخصیت حقوقی

طرف‌داران این رویکرد معتقدند که مهارت‌های بهبودیافته و تصمیم‌گیری مستقل سیستم‌های هوش مصنوعی موجب ایجاد شخصیت حقوقی برای آن‌ها می‌شود. شخصیت حقوقی به هوش مصنوعی باعث می‌شود آن‌ها دارای حقوق و تعهداتی شوند و اجازه می‌دهد قراردادها را امضا کنند، مالک دارایی‌ها و مسئولیت‌پذیر شوند (DeMasi, 2021, p. 49). این دیدگاه سعی دارد سیستم‌های هوش مصنوعی را عوامل حقوقی معرفی کند که باعث ایجاد چهارچوب قانونی قوی‌تری می‌شود که به وضعیت منحصربه‌فرد و تأثیرات اجتماعی آن‌ها توجه دارد.

طرف‌داران شخصیت حقوقی مدعی هستند که اعطای شخصیت به سیستم‌های هوش مصنوعی، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی را افزایش می‌دهد. توسعه‌دهندگان و عوامل عملکردی می‌توانند به خاطر نقص‌ها، تبعیض و آسیب‌های سیستم‌های هوش مصنوعی و با اتخاذ حقوق و

تعهدات قانونی به آن‌ها، مسئولیت‌پذیر شوند (Lepri et al., 2020, p. 624). این روش سعی دارد افرادی که هوش مصنوعی را ایجاد و پیاده‌سازی و استفاده می‌کنند، به‌خاطر اعمال و پیامدهای اخلاقی آن‌ها دارای مسئولیت شوند.

شخصیت حقوقی هوش مصنوعی توسعه و استفاده اخلاقی و مسئولانه از هوش مصنوعی را ترویج می‌دهد و به سیستم‌های هوش مصنوعی اجازه می‌دهد که قوانین اخلاقی و قانونی را رعایت کنند (Jobin et al., 2019, p. 396). این روش با ایده‌های جامعه هم‌سو می‌شود تا توسعه و استقرار هوش مصنوعی را با عدالت، شفافیت و مسئولیت هماهنگ کند.

شخصیت حقوقی برای هوش مصنوعی به وجود یک چهارچوب حقوقی جامع برای حل مشکلات پیچیده هوش مصنوعی توجه می‌کند. طرف‌داران این رویکرد اعتقاد دارند که چهارچوب‌های قانونی سنتی قادر به کنترل مؤثر هوش مصنوعی نیستند (Wagner & Sorell, 2018, p. 247). آن‌ها پیشنهاد می‌دهند که به سیستم‌های هوش مصنوعی شخصیت حقوقی داده شود تا در قبال قوانین و مقررات هوش مصنوعی، که به ایمنی، حفاظت از داده‌ها، حریم خصوصی و شفافیت مرتبط هستند، مسئولیت‌پذیر باشند.

همکاری و هماهنگی بین‌المللی برای طرف‌داران شخصیت حقوقی هوش مصنوعی بسیار حائز اهمیت است. توافق‌ها و استانداردهای بین‌المللی به تناسب حقوقی اطمینان می‌دهند و همکاری جهانی را تسهیل می‌کنند (Turing, 2021, p. 337). این دیدگاه بر نیاز به دانش مشترک، بهترین شیوه‌ها و تلاش‌های هماهنگ برای ایجاد یک چهارچوب حقوقی جهانی در حوزه هوش مصنوعی تأکید می‌کند.

۳-۵. مدل‌های شخصیتی پیش‌بینی شده برای هوش مصنوعی

شخصیت الکترونیک: این مدل پیش‌بینی می‌کند که سیستم‌های هوش مصنوعی ویژگی‌ها و خصوصیات شخصیتی متمایزی داشته باشند که رفتار و تعاملات آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Huang & Rust, 2020, p. 154). هدف از مدل شخصیت الکترونیکی، ایجاد سیستم‌های هوش مصنوعی است که با تقلید از ویژگی‌ها و احساسات انسانی، تعاملات طبیعی و صمیمی با کاربران برقرار کنند.

شخصیت موجودمانند: این مدل نشان می‌دهد که هوش مصنوعی می‌تواند شخصیتی داشته باشد که فراتر از پاسخ‌های برنامه‌ریزی شده باشد و به آن‌ها امکان می‌دهد که احساس و کنش به محیط و فردیت را نشان دهند (Werner et al., 2020, p. 52). هدف از مدل شخصیت موجودمانند، ایجاد سیستم‌های هوش مصنوعی است که بتوانند به‌طور خودکار منطبق شوند، یاد بگیرند و تصمیماتی را به‌صورت مستقل اتخاذ کنند و در نتیجه زمینه تعاملاتی پویا و انعطاف‌پذیرتر را فراهم کنند.

شخصیت «نیمه‌شخص»: مفهوم مدل شخصیت «نیمه‌شخص» برای هوش مصنوعی این پیشنهاد را مطرح می‌کند که سیستم‌های هوش مصنوعی برخی از ویژگی‌های مرتبط با شخصیت حقوقی را داشته باشند؛ اما تمامی آن‌ها را نداشته باشند. این مدل نشان می‌دهد که هوش مصنوعی ممکن است در زمینه عملکرد، قابلیت‌های عاطفی یا توانایی‌های تصمیم‌گیری توانایی محدودی از خود نشان دهد (Calo, 2017, p. 203). مدل نیمه‌شخص با توجه به شباهت جزئی به ویژگی‌های انسانی، سؤالاتی را دربارهٔ حدود مرزی که باید به سیستم‌های هوش مصنوعی حقوق و وظایف حقوقی اعطا شود مطرح می‌کند.

شخصیت با هدف محدود: مدل «شخصیت با هدف محدود» این ایده را مطرح می‌کند که سیستم‌های هوش مصنوعی باید شخصیت‌هایی داشته باشند که با وظایف یا کارکردهای خاص خود هماهنگ باشند. سیستم‌های هوش مصنوعی می‌توانند با ویژگی‌ها و رفتارهای از پیش تعیین‌شده طراحی شوند (Floridi & Sanders, 2004, p. 701). مدل شخصیت با هدف محدود بر این ایده تأکید می‌کند که سیستم‌های هوش مصنوعی باید ویژگی‌های شخصیتی را، که با نقش‌های تعیین‌شده آن‌ها مرتبط است، نشان دهند اطمینان حاصل شود که در محدوده‌های از پیش تعریف‌شده عمل می‌کنند.

شخصیت غیرانسانی: مفهوم مدل شخصیت غیرانسانی تفکر سنتی دربارهٔ شخصیت را، که تنها به انسان‌ها مربوط می‌شود، به چالش می‌کشد. این مفهوم نشان می‌دهد که سیستم‌های هوش مصنوعی می‌توانند شخصیت‌های متمایزی داشته باشند که از شخصیت‌های انسانی

متفاوت باشند، اما همچنان شایسته شناخت و ملاحظه باشند (Nydahl & Folke, 2020, p. 268). مدل شخصیت غیرانسانی دیدگاه شخصیت را به گونه‌ای گسترش می‌دهد که سیستم‌های هوش مصنوعی را به منزله موجوداتی دارای حقوق و وضعیت حقوقی قابل شناسایی می‌داند.

این مدل‌های شخصیتی پیش‌بینی شده برای هوش مصنوعی سؤالات مهمی درباره طبیعت هوش مصنوعی و پیامدهای حقوقی آن به وجود می‌آورند. با بررسی و درک مدل‌های شخصیتی مختلف، سیاست‌گذاران و کارشناسان حقوقی می‌توانند وضعیت حقوقی و مسئولیت‌های سیستم‌های هوش مصنوعی در زمینه‌های مختلف را بهتر ارزیابی کنند.

۴. چالش‌های هوش مصنوعی برای انسان و حقوق بشر و شهروندی او

هوش مصنوعی مزایایی دارد، اما باید اخلاقی باشد و حقوق بشر را رعایت کند (Nuredin, 2023, p. 18). هدف سیستم‌های هوش مصنوعی ممکن است با حقوق بشر و اخلاق در تضاد باشد. برای مثال:

نظارت و نقض حریم خصوصی: فناوری تشخیص چهره هوش مصنوعی توجه بسیاری را به خود جلب کرده است؛ از این‌رو تکنیک‌های نظارتی مبتنی بر هوش مصنوعی مانند تشخیص چهره می‌توانند حریم خصوصی و آزادی جابه‌جایی را نقض کنند. نظارت بدون کنترل می‌تواند حریم خصوصی را تحت تأثیر قرار داده و حق‌ها را محدود کند (Burrell, 2016, p. 2). در همین راستا، حریم خصوصی و سوءاستفاده از فناوری موضوعاتی هستند که نگرانی‌هایی را به وجود آورده‌اند. سیستم‌های تشخیص چهره ممکن است تبعیض علیه گروه‌های قومی یا نژادی را ایجاد کنند. استفاده پلیس از فناوری تشخیص چهره مشکلاتی را درباره فرایند قانونی، فرض بی‌گناهی و حریم خصوصی به وجود می‌آورد. برای استفاده مسئولانه و عادلانه از فناوری تشخیص چهره، چهارچوب‌های اخلاقی و قوانین لازم است.

سلاح‌های خودکار و حقوق بشر: توسعه و استفاده از سلاح‌های خودکار نگرانی‌هایی درباره حقوق بشر را به وجود می‌آورد. سیستم‌های خودکار می‌توانند به غیرنظامیان آسیب بزنند و قوانین بین‌المللی بشری را نقض کنند. سلاح‌های خودکار و سامان‌دهی‌های نظامی مبتنی بر هوش مصنوعی تهدیدهایی درباره مسائل اخلاقی و حقوق بشر را برجسته می‌کنند. فناوری‌های نظامی مبتنی بر هوش مصنوعی قادرند بدون دخالت انسان، هدف‌ها را شناسایی و به آن‌ها حمله کنند. چنین سیستم‌هایی ممکن است مقدار ضرورت‌های نظامی را نقض کنند و به کشتارهای بی‌هدف یا غیراخلاقی منجر شوند. فراخوان‌های بین‌المللی برای محدودکردن یا تنظیم سلاح‌های خودکار تأکیدی بر کنترل انسانی و مسئولیت‌پذیری در استقرار هوش مصنوعی نظامی دارند.

مداخلات اجتماعی و اطلاعات نادرست: پلتفرم‌های مبتنی بر هوش مصنوعی می‌توانند اطلاعات نادرست و مداخلات اجتماعی را تکثیر کنند که به فرسایش فرایندهای دموکراتیک، آزادی بیان و استقلال فردی منجر می‌شود. دست‌کاری، تغییر اطلاعات، حباب‌های فیلترینگ و اخبار جعلی می‌توانند حق به‌دست‌آوردن اطلاعات صحیح را تضعیف کنند. الگوریتم‌های هوش مصنوعی، که برای افزایش مشارکت کاربران و درآمد تبلیغاتی طراحی می‌شوند، ممکن است به محتوای حساس یا نادرست تمایل داشته باشند و سؤالاتی درباره تأثیر شرکت‌های فناوری و مسئولیت‌های اخلاقی آن‌ها در اجتماع را مطرح می‌کنند.

پیامدهای غیرمنتظره و تأثیر سیستمی: سیستم‌های هوش مصنوعی حتی با بهترین نیت‌ها ممکن است حقوق بشر را نقض کنند. تصمیم‌گیری مبتنی بر هوش مصنوعی در عدالت کیفری، مراقبت‌های بهداشتی و استخدام ممکن است نابرابری‌ها، تبعیض و برخورد ناعادلانه را تداوم بخشد. سیستم‌های هوش مصنوعی بدون نظارت و مسئولیت ممکن است تبعیض اجتماعی را گسترش دهند و حقوق بشر را تهدید کنند (Filipovski, 2016, p. 13).

تبعیض: وجود خطاهای نظام‌مند یا انحرافات الگوریتمی در سیستم‌های هوش مصنوعی به نتایج تبعیض‌آمیز منجر می‌شود. این انحرافات ممکن است به دلیل عوامل مختلفی از جمله داده‌های آموزشی و الگوریتم‌های یک‌طرفه و فرایندهای تصمیم‌گیری دارای سوگیری اتفاق بیفتد و به

برخورد ناعادلانه، تبعیض و نقض حقوق افراد منجر شود. ضروری است که انحرافات الگوریتمی را بررسی و تصحیح کند تا اطمینان حاصل شود که سیستم‌های هوش مصنوعی با اصول اخلاقی مطابقت داشته و حقوق بشر را رعایت می‌کنند (Korbayram & Hoca, 2021, p. 50). مطالعات، الگوهایی را که به تهدیدات حقوق بشری و اخلاقی منجر می‌شوند شناسایی کرده‌اند. برای مثال، در زمینه استخدام و کاریابی، الگوریتم‌ها ممکن است با اولویت قراردادن گروه‌های خاص یا تنبیه کردن دیگران، تعصبات جنسیتی یا نژادی را تثبیت کنند. به طور مشابه، در سامانه عدالت کیفری، الگوریتم‌ها ممکن است در پیش‌بینی نرخ تکرار جرمی یا تعیین مجازات، تعصبات نژادی را از خود نشان دهند. این مثال‌های نقض الگوریتمی نشان می‌دهند که سیستم‌های هوش مصنوعی توانایی تکثیر و تشدید تعصبات و تبعیضات موجود اجتماعی را دارند. **افزایش بی‌کاری و کاهش فرصت‌های شغلی:** نقش مؤثر و فعال هوش مصنوعی در خودکارساز کردن مشاغل موجب شده است سازمان‌های دولتی و شرکت‌های خصوصی از این فناوری استقبال کنند و از مزایایش بهره‌مند شوند؛ به نحوی که بخش بزرگی از بازار کار از دست انسان‌ها در حال خارج شدن است. با خودکارساز کردن مشاغل و توسل به ربات‌ها به خوبی می‌توان شاهد کاهش تقاضا برای نیروی کار و ازدست رفتن بعضی مشاغل مثل رانندگی و کار در رستوران‌ها، آشپزخانه‌ها، فروشگاه‌ها، مراکز درمانی و غیره بود؛ مسئله‌ای که می‌تواند از یک سو به بیکار شدن تعداد زیادی از اعضای جامعه، خصوصاً قشر ضعیف و آسیب‌پذیر منجر شود و از سوی دیگر، بار سنگین ناشی از فقر و گرسنگی را بر آن‌ها تحمیل کند (Seyfi & Razmkhah, 2022, p. 62).

طبق تحقیقی که مؤسسه جهانی مکنزی در سال ۲۰۱۷ با بررسی ۷۵۰ نوع از مشاغل انجام داده شد، مشخص شد که تقریباً ۴۵ درصد مشاغل را می‌توان با کمک امکانات هوش مصنوعی خودکار کرد و تا سال ۲۰۳۰، ۳۰ درصد مشاغل خودکار خواهند شد که در نتیجه این اقدام، حدود ۳۷۵ میلیون فرصت شغلی از بین خواهد رفت. وجود چنین مواردی، نقض حق کار را با خود به همراه خواهد داشت. نگرانی‌ها زمانی جدی‌تر می‌شود که با توجه به پیچیده بودن ماهیت هوش مصنوعی امکان پیش‌بینی تمام آثار و عواقب ناشی از این فناوری بر حقوق بنیادین بشری از جمله حق کار در عمل مقدور نیست (Broeck & Jkkub, 2017, p. 293).

بنابراین فناوری‌های هوش مصنوعی ممکن است در قوانین کار و اشتغال تأثیر بگذارند. سیستم‌های هوش مصنوعی، که باعث خودکارسازی کار انسان می‌شوند، ممکن است باعث اختلال در نیروی کار شوند. در وضعیت حقوقی هوش مصنوعی باید به جابه‌جایی شغلی، حقوق کارگران و بازتعریف روابط کاری پرداخته شود (Roberts, 2023, p. 70). در دوران هوش مصنوعی، قوانین کاری باید تغییر کنند تا از کارگران محافظت کرده و اشتغال منصفانه و عادلانه را ترویج دهند.

۵. راهکارهایی برای رفع تضادها و تعارض‌های مربوطه

رفع انحرافات الگوریتمی و جلوگیری از خطاها و نقص‌ها نیازمند تدابیر فعالانه است. برخی از راه‌حل‌های پیشنهادی شامل موارد زیر است: **تنوع داده‌ها:** اطمینان از وجود داده‌های آموزشی متنوع و برگزیده امری حیاتی است تا انحرافات الگوریتمی را کاهش دهد. دستورالعمل‌های اخلاقی می‌توانند استفاده از داده درست و جامع را ترویج کنند. همچنین تکنیک‌هایی مانند افزایش داده و بازرسی الگوریتمی برای شناسایی و کاهش انحرافات را رواج دهند (Bolukbasi et al., 2016, p. 4353).

شفافیت و قابلیت توضیح الگوریتمی: شفافیت در هوش مصنوعی به معنای وضوح و قابل فهم بودن نحوه عملکرد هوش مصنوعی و ارائه خروجی مربوطه است.

برخی معتقدند باید میان مفهوم شفافیت و توضیح‌پذیری تفاوت قائل شد؛ بدین معنا که شفافیت صرفاً در حوزه فنی مطرح می‌شود و ناظر بر واضح بودن نحوه عملکرد هوش مصنوعی برای طراحان سیستم‌های مذکور است. درحالی‌که مراد از توضیح‌پذیری، واضح بودن علت ارائه یک خروجی خاص برای کاربران معمولی است. نگارنده معتقد است صرف نظر از وثاقت علمی چنین تفکیکی اثر چندانی بر آن بار نیست؛ زیرا در عمل این دو مفهوم لازم و ملزوم یکدیگرند؛ بدین معنا که اگر الگوریتم و داده‌های ورودی به سیستم هوشمند از شفافیت کافی برخوردار نباشند،

نمی‌توان انتظار داشت که توضیح‌پذیری مناسبی برای کاربر وجود داشته باشد و چنانچه سیستمی از توضیح‌پذیری مناسب برخوردار نباشد، علت را باید در فقدان شفافیت داده‌ها یا الگوریتم جست‌وجو کرد (Hosseini et al., 2023, p. 73).

بنابراین افزایش شفافیت سیستم‌های هوش مصنوعی می‌تواند کمک کند تا تعصبات و خطاها شناسایی و رفع شوند. ارائه توضیحات برای تصمیمات الگوریتمی امکان بررسی و مسئولیت‌پذیری را فراهم می‌کند و به سایر ذی‌نفعان اجازه می‌دهد نقض‌های ممکن را بشناسند و به‌منزله چالش بیان کنند.

چهارچوب‌های اخلاقی و قانونی: توسعه چهارچوب‌های اخلاقی جامع و دستورالعمل‌های قانونی خاص به سامانه‌های هوش مصنوعی ضروری است. این چهارچوب‌ها باید مسائلی از قبیل عدم تبعیض، شفافیت، عدالت، حریم خصوصی و مسئولیت‌پذیری را پوشش دهند و راهنمای توسعه و اجرای مسئولانه باشند (Jobin et al., 2019, p. 398).

تدابیر نظارتی: دولت‌ها و سازمان‌های نظارتی باید اطمینان حاصل کنند که کاربردهای هوش مصنوعی با احترام به حقوق بشر از ارزش‌های اخلاقی پیروی می‌کنند. چهارچوب‌های قانونی و قوانین و اصول واضح می‌توانند در استفاده مسئولانه از هوش مصنوعی هدایت‌کننده باشند و از افراد محافظت کنند. این سیاست‌ها باید به مسائل مربوط به حفاظت از داده‌ها، حریم خصوصی، کاهش تبعیض و شفافیت الگوریتمی پرداخته و آن‌ها را پوشش دهند.

همکاری با ذی‌نفعان: همکاری بین ذی‌نفعان ازجمله پژوهشگران، سیاست‌گذاران و کارشناسان صنعت، می‌تواند به تدوین دستورالعمل‌هایی که با اصول حقوق بشری و اخلاقی همخوانی دارند کمک کند (Floridi et al., 2018, p. 699). گفت‌وگوی باز و دیدگاه‌های متنوع می‌توانند خطرات را شناسایی کنند، آگاهی را افزایش دهند و سیستم‌های هوش مصنوعی فراگیر و مسئولیت‌پذیر را ایجاد کنند (Cath et al., 2018, p. 519).

ارزیابی تأثیر اخلاقی: مطالعات تأثیر اخلاقی قبل از پیاده‌سازی سیستم‌های هوش مصنوعی می‌توانند زمینه‌های نقض حقوق بشر و مسائل اخلاقی را شناسایی و رفع کنند. این تحلیل‌ها باید تأثیرات اجتماعی، فرهنگی و قانونی هوش مصنوعی را بررسی کنند و ذی‌نفعان را دربرگیرند (Floridi et al., 2018, p. 700).

با ایجاد پایه‌های قانونی، تشخیص ظرفیت سیستم‌های هوش مصنوعی برای نقض حقوق بشر و اصول اخلاقی و اتخاذ اقدامات مناسب، فناوری‌های هوش مصنوعی می‌توانند حقوق اساسی را حفظ کنند، عدالت را ترویج دهند و با ارزش‌های جامعه هماهنگ شوند (Nuredin., 2023, p. 19).

تعهدات دولت‌ها در زمینه برقراری تعادل میان توسل به هوش مصنوعی و تأمین و اجرای حق کار

توسعه و توسل به قابلیت‌های هوش مصنوعی با توجه به شرایط دنیای امروز، امری گریزناپذیر است و با این‌که نمی‌توان تأثیر نامطلوبش را بر حق افراد در بهره‌مندی از کار شایسته انکار کرد، ممنوعیت توسل به این فناوری اقدامی غیرمنطقی به شمار می‌رود؛ بنابراین بهترین گزینه، ارائه راهکارهایی برای کنترل و نظارت بر فرایند تولید عرضه و توسل به هوش مصنوعی در راستای ممانعت از نقض حق کار است، راهکارهایی که در قالب تعهدات حقوقی بر دولت‌ها تحمیل می‌شوند. این تعهدات در قالب سه دسته کلی طبقه‌بندی شده‌اند: ۱. تعهد به پیش‌بینی و ارزیابی خطر قبل از توسعه و عرضه و توسل به هوش مصنوعی؛ ۲. تعهد به آموزش و مهارت‌افزایی افراد در راستای هم‌سوس شدن با تحولات بازار کار؛ ۳. تعهد به جبران خسارت‌های ناشی از نقض حق کار به‌دلیل توسل به هوش مصنوعی (Seyfi & Razmkhah, 2022, p. 63).

همکاری بین‌المللی برای توسعه هوش مصنوعی ایمن: مجمع عمومی سازمان ملل متحد دوم فروردین ۱۴۰۳، با تصویب قطعنامه‌ای که ایالات متحده تهیه کرده بود، گامی مهم در راستای توسعه هوش مصنوعی ایمن برداشت. این قطعنامه خواستار توسعه و استقرار سیستم‌های هوش مصنوعی به شیوه‌ای ایمن و مطمئن و قابل اعتماد است تا این فناوری نوظهور به‌طور پایدار برای همه مردم جهان در دسترس باشد. بیش از ۱۲۰ کشور عضو سازمان ملل متحد، ازجمله چین، از پیش‌نویس این قطعنامه حمایت کردند. این حمایت گسترده، سازمان ملل را بر آن

داشت تا بدون نیاز به رأی‌گیری، قطعنامه را به تصویب برساند. این اتفاق بی‌سابقه در زمینه تنظیم و بررسی یک فناوری نوظهور پیشرفته، می‌تواند گامی تاریخی در راستای دستیابی به هوش مصنوعی ایمن تلقی شود (Jacket electronic database, 2024).

قطعنامه هوش مصنوعی ایمن از کشورهای عضو سازمان ملل و سایر ذی‌نفعان می‌خواهد که از کاربرد سیستم‌های هوش مصنوعی که با قوانین بین‌المللی حقوق بشر مغایرت دارند، خودداری کنند. به عبارت دیگر، همان حقوق اساسی که افراد در سراسر جهان از آن برخوردارند، باید در دنیای دیجیتال نیز اجرا و حفظ شود. همچنین از کشورهای عضو سازمان ملل می‌خواهد که سیستم‌های هوش مصنوعی ایمن، مطمئن و قابل اعتماد را برای رسیدگی به بزرگ‌ترین چالش‌های زمانه ما ترویج کنند و سیستم‌های هوش مصنوعی باید انسان‌محور، قابل اعتماد و مسئولیت‌پذیر باشند. این قطعنامه اذعان دارد که در بحث هوش مصنوعی کاملاً به حقوق بشر و قوانین بین‌المللی احترام گذاشته شود و آن‌ها را ترویج و محافظت کند. همچنین تعهداتی را برای از بین بردن شکاف‌های هوش مصنوعی و دیجیتال از طریق افزایش ظرفیت‌سازی و گسترش اتصال و سواد دیجیتال در کشورهای در حال توسعه تعیین می‌کند تا کشورها از طریق اقدام جمعی بتوانند از هوش مصنوعی برای تسریع توسعه این فناوری استفاده کنند.

در حالی که این قطعنامه غیرالزام‌آور است و سازوکار اجرایی را شامل نمی‌شود، اما بر اهمیت تصویب آن به اتفاق آرا در حکم گامی مهم در ایجاد محدودیت قانونی هوش مصنوعی جهانی تأکید شده است. با وجود این که الگوریتم‌های یادگیری ماشین و هوش مصنوعی اغلب به صورت متن باز در دسترس هستند، اما همه کشورها در زمینه پذیرش و توسعه این فناوری پیشرفت یکسانی نداشته‌اند. از این رو، قطعنامه از کشورهای عضو سازمان ملل متحد می‌خواهد که با همکاری و حمایت از کشورهای در حال توسعه، زمینه بهره‌مندی همه کشورها از مزایای هوش مصنوعی را فراهم کنند. در حالی که قطعنامه سازمان ملل، توسعه ایمن هوش مصنوعی و همکاری جهانی را ترویج می‌کند، اما هیچ برنامه عملیاتی مشخصی برای تحقق این اهداف ارائه نمی‌دهد. با وجود این، تلاش‌های سختگیرانه‌تری برای نظارت بر هوش مصنوعی در حال انجام است. برای مثال، پارلمان اروپا اخیراً قانون هوش مصنوعی^۱ را با اکثریت آرا به تصویب رساند. این اقدام نشان‌دهنده تعهد جهانی به توسعه هوش مصنوعی به شیوه‌ای مسئولانه و اخلاقی است و می‌تواند به ایجاد اعتماد به نفس عمومی در مورد این فناوری نوظهور و تشویق به نوآوری و سرمایه‌گذاری در این زمینه کمک کند. اکنون که این حرکت مهم آغاز شده، گام بعدی عملیاتی کردن آن است^۲. کشورهای عضو سازمان ملل متحد باید با همکاری یکدیگر، برنامه‌های عملیاتی و راهبردهای مشخصی برای توسعه و استقرار هوش مصنوعی ایمن تدوین و اجرا کنند. تصویب قطعنامه سازمان ملل متحد نقطه عطفی در تاریخ هوش مصنوعی محسوب می‌شود. این قطعنامه نشان‌دهنده تعهد جهانی به توسعه این فناوری نوظهور به شیوه‌ای ایمن و مطمئن و قابل اعتماد است. با همکاری و تلاش مشترک، می‌توان از هوش مصنوعی برای رفاه و پیشرفت همه بشریت استفاده کرد.

نتیجه‌گیری

در آینده هوش مصنوعی پیشرفت چشمگیری خواهد کرد و از موقعیت فعلی خود فراتر خواهد رفت؛ بنابراین با در نظر گرفتن این موضوع، همچنان به تحقیقات مهمی نیاز دارد. علاوه بر نظراتی که معتقدند ممکن است هوش مصنوعی با جعل هویت و شخصیت انسان‌ها جای انسان را بگیرد و نیاز است تحت کنترل قرار بگیرند، نظراتی هم وجود دارند که معتقدند این فناوری به مزایای درخور توجهی برای بشر منجر خواهد شد. می‌توان با تنظیم قوانین مربوط به اعطای شخصیت به هوش مصنوعی، تمام این بحث‌ها را به نتیجه رساند؛ زیرا با اعطای شخصیت به هوش مصنوعی در قالب یک وضعیت حقوقی کلی، هوش مصنوعی قادر خواهد بود با اقدامات خود حقوق و تعهداتی داشته باشد.

1. AI Act

^۲. به آدرس <https://www.zhaket.com/blog/approval-of-the-un-resolution-for-the-development-of-safe-ai-news/> (تاریخ دسترسی: ۱۴۰۲/۰۱/۰۳)

علاوه‌براین، اگر هوش مصنوعی به علت اقدامات خود به شخص دیگری آسیب برساند، ممکن است مسئولیت آن مطرح شود. پس به علت اعطای شخصیت به هوش مصنوعی، آن قادر خواهد بود در یک پرونده مشارکت کند و حتی به‌عنوان وکیل یا نماینده‌ای در یک دادخواست عمل کند. بااین‌حال، نباید فراموش شود که هرچقدر هوش مصنوعی‌ها پیشرفته باشند، باید همانند شرکت‌های حقوقی، محدودیت‌هایی را در وضعیت شخصیتی خود رعایت کنند.

در چهارچوب وضعیت حقوقی هوش مصنوعی در ایران نیز هیچ مقررۀ قطعی وجود ندارد. هنگام بررسی بحث‌های انجام‌شده در این زمینه، دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. برخی معتقدند هوش مصنوعی باید همچنان به‌عنوان یک شیء تلقی شود؛ درحالی‌که برخی دیگر خواهان اعطای شخصیت حقوقی به آن هستند. همچنین، دیدگاه‌هایی وجود دارد که هوش مصنوعی را به‌عنوان یک موجود غیرانسانی، الکترونیکی یا انسان‌نما در نظر می‌گیرند. در واقع تمام بحث‌هایی که در این باره صورت گرفته است، ارزشمند و مهم به حساب می‌آیند و هریک از آن‌ها دلایل درخور توجهی را در راستای یکپارچه‌سازی مفهوم هوش مصنوعی در سیستم قانونی دارند.

بااین‌حال، پس از پیشنهاد پارلمان اروپا برای اختصاص شخصیت الکترونیکی و مسئولیت مهم، ابعاد آن تغییر کرد. هرچند هنوز هم بسیاری از مسائل هستند که نیاز به روشن‌شدن دارند. مشخص نیست که پارلمان اروپا به چه اندازه و در چه مواردی این گزارش را تصویب خواهد کرد. به‌همین‌ترتیب، به‌جز شناخت شخصیت حقوقی، هیچ امر واضحی در مورد محدودیت‌ها و استثنای این شخصیت شناخته‌شده وجود ندارد. بنابراین، از دیدگاه حقوق بین‌الملل، ضرورت دارد که فوراً نسبت به وضعیت حقوقی هوش مصنوعی در سازمان ملل متحد یا اتحادیه اروپا مقررات قانونی تدوین شود.

در این زمینه، بحث‌های دکرین و بررسی مزایا و معایب، مهم‌ترین داده‌هایی هستند که بهبود مقررات حقوقی را فراهم خواهند کرد. در مقابل هوش مصنوعی، که به‌طور نظام‌مند خودمختارتر و هوشمندتر می‌شود، شخصیت حقوقی بدون شک باید پذیرفته شود. بااین‌حال مفهوم شخصیت مذکور باید شخصیتی منحصر به فرد برای هوش مصنوعی باشد.

ربات‌های هوشمند چالش‌هایی را می‌تواند برای انسان‌ها و حقوق بشری آن‌ها ایجاد کند که ازجمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: نقض حریم خصوصی، احتمال عملکرد خودکار سلاح‌های خطرناک نظامی، مداخلات اجتماعی و انتشار اخبار و اطلاعات جعلی و نادرست، افزایش بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی، تبعیضات جنسیتی و نژادی، نابرابری در مسائل مربوط به عدالت کیفری، مراقبت‌های بهداشتی، استخدام و غیره مواجه است؛ ازاین‌رو ضرورت دارد راهکارهایی برای رفع این چالش‌ها اندیشیده شود که می‌توان به تنوع‌دادن در داده‌ها، شفافیت عملکردی، ایجاد چهارچوب‌های قانونی و اخلاقی، تعهدات دولت‌ها در زمینه برقراری تعادل میان توسل به هوش مصنوعی، تأمین و اجرای حق کار، حفاظت از داده‌ها، احترام به حریم خصوصی، کاهش تبعیض، همکاری با ذی‌نفعان، وجود ضوابط حقوقی بین‌المللی و همکاری بین‌المللی برای توسعه هوش مصنوعی ایمن و غیره اشاره کرد. در غیر این صورت، تأییدی بر نقض حقوق بشر توسط هوش مصنوعی است.

منابع

- پایگاه الکترونیکی ژاکت (۱۴۰۳)، تاریخ دسترسی ۱۴۰۳/۰۱/۰۳، به آدرس: <https://www.zhaket.com/blog/approval-of-the-un-resolution-for-the-development-of-safe-ai-news/>
- تخشید، زهرا (۱۴۰۰). مقدمه‌ای بر چالش‌های هوش مصنوعی در حوزه مسئولیت مدنی. حقوق خصوصی، ۸۸(۱)، ۲۲۷-۲۵۰. <https://doi.org/10.22059/jolt.2021.319529.1006965>
- حسینی، احمد، عبدخدانی، زهره و شریف‌خانی، محمد (۱۴۰۲). کاربرد هوش مصنوعی در رسیدگی‌های قضایی، چالش شفافیت و راهکارهای آن. دیدگاه‌های حقوق قضایی، ۲۸(۱۰۱)، ۶۷-۹۰. URL: <http://jlvviews2.ujsas.ac.ir/article-1-2139-fa.html>
- راسخ، محمد (۱۳۸۴). تنوری حق و حقوق بین‌الملل. تحقیقات حقوقی، ۸(۴۱)، ۲۲-۵۰.
- سیفی، آناهیتا و رزمخواه، نجمه (۱۴۰۱). هوش مصنوعی و چالش‌های پیش‌رو در قلمرو حقوق بین‌الملل بشر با رویکردی بر حق کار. حقوق بشر، ۱۷(۳۳)، ۵۵-۷۴. <https://doi.org/10.22096/hr.2021.524039.1289>
- عطاءزاده، سعید و انصاری، جلال (۱۳۹۸). بازپژوهی مفهوم مسئولیت کیفری هوش مصنوعی در حقوق اسلام، ایران، آمریکا و آلمان، مطالعه موردی: خودروهای خودران. پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، ۴(۲۲)، ۵۵-۸۶. <https://doi.org/10.22091/csiw.2020.4821.1661>
- مصطفوی اردبیلی، محمدمهدی، تقی‌زاده انصاری، مصطفی و رحمتی‌فر، سمانه (۱۴۰۲). تأثیر هوش مصنوعی بر نظام حقوق بشر بین‌الملل. حقوق فناوری‌های نوین، ۴(۸)، ۸۵-۱۰۰. <https://doi.org/10.22133/mtlj.2023.378057.1149>
- همتی، مجتبی (۱۳۹۳). حقوق شهروندی و نسل دوم حقوق بشر. چاپ اول. تهران: انتشارات خرسندی.
- همتی، مجتبی (۱۴۰۰). حقوق تأمین اجتماعی. چاپ دوم. تهران: انتشارات دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری.
- Brown, A. (2019). Defining Artificial Intelligence: A Literature Review. *Journal of AI Research*, 6(2), 78-92.
- Bolukbasi, T., Chang, K. W., Zou, J. Y., Saligrama, V., & Kalai, A. T. (2016). Man is to computer programmer as woman is to homemaker? debiasing word embeddings. *Advances in neural information processing systems*, 29. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1607.06520>
- Broeek, B., & Jkkub,,,,, .. (2017). nn th gggl rpsponsbliity of autonomous mcchnns. *Artificial Intelligence and Law*, 25, 293-304.
- Burr,,,,, J. (2016). Ho th mcchnn 'thnks': Understanding opacity in machine learning algorithms. *Big Data & Society*, 3(1), 1-12. <https://doi.org/10.1177/2053951715622512>
- Calo, R. (2017). Artificial intelligence policy: A primer and roadmap. *Policy & Internet*, 9(2), 184-209. <https://doi.org/10.6092/issn.2531-6133/8670>
- Cath, C., Wachter, S., Mittelstadt, B., Taddeo, M., & Floridi, L. (2018). Artificial intelligence and the 'good society': The US, EU, and UK approach. *Science and Engineering Ethics*, 24(2), 505-528.
- Copeland, B.J., (2020). Artificial Intelligence, *Britannica*. <https://www.britannica.com/technology/artificial-intelligence>
- Delev, J. (2020). Corporate Social Responssibility in Terms of Covid 19 Pandemic. *International Scientific Journal Vision*, 5(1) 19-37.

- DeMasi, L. (2021). Legal personhood for AI: Addressing the rights and responsibilities of artificial intelligence entities. *Ethics and Information Technology*, 23(1), 43-55.
- Filipovski, Z. (2016). A Promotion and Protection of the Right of Expression and Opinion as A Fundamental Human Right. *International Scientific Journal Vision*, 1(1), 9-16.
- Floridi, L., & Sanders, J. W. (2004). On the morality of artificial agents. *Minds and Machines*, 14(3), 349-379. <http://dx.doi.org/10.1023/B:MIND.0000035461.63578.9d>
- Floridi, L., Cows, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., Madelin, R., Pagallo, U., Rossi, F., Schafer, B., Valcke, P., Vayena, P., & Luetge, C. (2018). AI4People—An ethical framework for a good AI society: Opportunities, risks, principles, and recommendations. *Minds and Machines*, 28(4), 689-707.
- Gómez-Jara Díez, C. (2020). Legal Personality for Robots and AI Systems: An Argument for a Pragmatic Approach. *Artificial Intelligence and Law*, 28(4), 389-414. <https://doi.org/10.1007/s11948-017-9901-7>
- Huang, Y., & Rust, R. T. (2020). Artificial intelligence in service: From electronic service to electronic personality. *Journal of Service Research*, 23(2), 147-167. <http://dx.doi.org/10.1177/1094670517752459>
- Jobin, A., Ienca, M., & Vayena, E. (2019). The global landscape of AI ethics guidelines. *Nature Machine Intelligence*, 1(9), 389-399. <http://dx.doi.org/10.1038/s42256-019-0088-2>
- Johnson, S (2021). Liability and Responsibility in the Age of Artificial Intelligence. *Journal of Law and Technology*, 12(3), 456-478.
- Kelnar, D. (2017). The fourth industrial revolution: a primer on Artificial Intelligence. <https://medium.com/mmc-writes/the-fourth-industrial-revolution-a-primer-on-artificial-intelligence-ai-ff5e7ffcae1>.
- Körbayram, A., & Hoca, E. (2021). Human Rights Protection From The Perspective Of The 1991 Constitution Of Macedonia. *International Scientific Journal Vision*, 6(2), 43-53. <http://dx.doi.org/10.55843/ivisum2126043h>
- Lee, J. (2020). The Ambiguity of Defining Artificial Intelligence: A Legal Perspective. *Stanford Technology Law Review*, 18(1), 89-110.
- Lepri, B., Oliver, N., Letouzé, E., Pentland, A., & Vinck, P. (2020). Fair, transparent, and accountable algorithmic decision-making processes. *Philosophy & Technology*, 33(4), 611-627. <https://doi.org/10.1007/s13347-017-0279-x>
- Lobato, L., & Verdonck, M. (2019). Legal Personality for Artificial Intelligence. *Computer Law & Security Review*, 35(2), 226-240.
- Mittelstadt, B. D., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S., & Floridi, L. (2016). The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, 3(2). <https://doi.org/10.1177/2053951716679679>
- Nuredin, A. (2023). Fourth-Generation Human Rights and the Violation of the Concept of Privacy. *International Scientific Journal Vision*, 8(1), 9-23. <https://doi.org/10.55843/ivisum2381009n>
- Nydahl, P. E., & Folke, T. (2020). On the concept of personality for robots: A philosophical approach. *AI & Society*, 35(2), 261-271.

- Patel, R. (2020). Intellectual Property Rights in Artificial Intelligence: Challenges and Future Directions. *Journal of Intellectual Property Law and Practice*, 15(6), 451-468.
- Poposka, V. (2016) The Urge for Comprehensive Cyber Security Strategies in the Western Balkans. *Information & Security*, 34(1), 25-36. <https://doi.org/10.11610/isij.3402>
- Roberts, L. (2023). AI and the Future of Work: Legal Implications. *Berkeley Journal of Employment Law*, 45(1), 56-81.
- Rogers, C. (2022). The Legal Status of Artificial Intelligence: Towards New Regulatory Frameworks. *Berkeley Technology Law Journal*, 35(2), 231-256.
- Selim., A. (2021). Systematic Review of Big Data, Digital Transformation Areas and Industry 4.0 Trends in 2021, *International Scientific Journal Vision*, 6(2), 27-41. <http://dx.doi.org/10.55843/ivisum2126027s>
- Smith, D. (2020). Artificial Intelligence and the Law: A Review of Recent Scholarship. *AI & Society*, 35(2), 245-268.
- Sundgren, S., Bengtsson, C., & Hössjer, O. (2020). Personhood for Robots? Rights and Liabilities of Autonomous Artificial Agents. *Science and Engineering Ethics*, 26(6), 3411-3432.
- Thompson, M. (2021). Ethical Considerations in the Legal Status of Artificial Intelligence. *Journal of Artificial Intelligence and Law*, 29(4), 567-589.
- Turing, A. (2021). International Cooperation in Regulating Artificial Intelligence. *International Journal of AI Law*, 9(3), 321-342.
- Wagner, B., & Sorell, T. (2018). Why traditional legal reasoning needs AI ethics. *Ethics and Information Technology*, 20(4), 241-250.
- Werner, K., Zhang, L., & Foth, M. (2020). Artificial intelligence and the city: Predictions versus reality. *Journal of Urban Technology*, 27(3), 37-54. <https://doi.org/10.46543/ISID.2433.1062>
- Williams, L. (2022). Liability and Responsibility in the Age of Autonomous Systems. *Journal of Legal Studies*, 41(3), 309-332.
- Zhang, Y. (2022). International Governance of Artificial Intelligence: Challenges and Prospects. *Global Policy*, 13(1), 45-63.

[in Persian]

- AtaZadeh, S., & Ansari, J. (2019). Re-examining the Concept of Criminal Liability of Artificial Intelligence in Islamic Law, Iran, the United States, and Germany: A Case Study of Autonomous Vehicles. *Comparative Research in Islamic and Western Law*, 4(22), 55-86. <https://doi.org/10.22091/csiw.2020.4821.1661>
- Hemmati, M. (2014). *Citizenship rights and the second generation of human rights*. Tehran, Iran: Khorsandi Publications.

- Hemmati, M. (2021). *Social security law* (2nd ed.). Tehran: University of Judicial Sciences and Administrative Services Press.
- Hosseini, A., Abdekhodae, Z., & Sharifkhani, M. (2023). Application of artificial intelligence in judicial proceedings: The challenge of transparency and its solutions. *Judicial Law Views*, 28(101), 67-90. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-99-7587-7_21
- Mostafavi Ardabili, M., Taghizadeh Ansari, M., & Rahmatifar, S. (2023). The Impact of Artificial Intelligence on the International Human Rights System. *Journal of New Technologies in Law*, 4(8), 85-100. <https://doi.org/10.22133/mtlj.2023.378057.1149>
- Rasikh, M. (2005). Theory of Rights and International Law. *Journal of Legal Research*, 8(41), 22-50.
- Seyfi, A., & Razmkhah, N. (2022). Artificial Intelligence and Emerging Challenges in the Realm of International Human Rights with a Focus on Labor Rights. *Biannual Journal of Human Rights*, 17(33), 55-74. <https://doi.org/10.22096/hr.2021.524039.1289>
- Takhshid, Z. (2021). An Introduction to the Challenges of Artificial Intelligence in the Field of Civil Liability. *Journal of Private Law*, 18(1), 227-250. <https://doi.org/10.22059/jolt.2021.319529.1006965>
- Zhaket Electronic Database (2024). Access Date: 1403/01/03 [Persian Calendar], Available at: <https://www.zhaket.com/blog/approval-of-the-un-resolution-for-the-development-of-safe-ai-news/>.

COPYRIGHTS

©2025 by the authors. Published by University of Science and Culture. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

